

Färgning av bomull, silke eller lin.

För att färga textilier ur växtriket, t.ex. bomull, silke eller lin krävs en reaktiv färgningsprocess. Genom en kemisk reaktion binder färgpigmentet till fibern.

Färgning i plastpåse med Kemtex Reactive CD (Cold Dyeing) alt. Procion MX dye

Material:

- Färgpigment för kallfärgning (Procion MX, Kemtex Reactive CD)
- Hushållssoda (på engelska Soda ash).

Arbetsgång:

1. Väg tyget så att du har totalt **100 g torrt tyg** (bomulls, lin, silke osv).
2. Tag fram två bägare (t.ex. engångsplastglas).
3. I den ena, lös upp **1 tsk (5 ml) färgpigment i 1 dl kallt vatten.**
4. I den andra, lös upp **3/4 tsk (1,5 g) hushållssoda i 1/2 dl varmt vatten.**
5. Doseringen i steg 3 och 4 är valda ur Tabell 1 för att få **mellanstark färg** på tyget. Vill du ha starkare eller svagare färg så välj istället motsvarande rad i tabellen.
6. När de två bägarna blandas så måste färgningen av tyget påbörjas inom en timme. Väntar du längre än det är risken att den kemiska reaktionen inte blir tillräckligt stark vilket leder till en för svag färgning av tyget (eller ingen alls).
7. **Blanda färg- och hushållssodalösningarna** i ett kärl.
8. **Lägg ned dina 100 g tygbitar i badet** och se till att alla delar suger upp vätska och blir genomblöta.
9. **Vrid ur all överflödigt vätska** ur tygbitarna.
10. **Rulla tygbitarna i löst.**
11. **Lägg tygrullarna i en plastpåse** (polyetenpåse) och tillslut sedan påsen.
12. **Låt tyget ligga i minst 1-2 timmar**, men gärna ett dygn, i påsen. Roter tyget ibland för att undvika spår av rinnande färg.
13. Efter fixeringstiden så **sköljer du tyget** i kallt eller ljummet vatten för att bli av med överskottsfärgen.
14. **Tvätta och stryk (ej ånga!)** avslutningsvis ditt nyfärgade tyg!

Färgstyrka	Färgpigment	Hushållssoda	Vatten
Svag	0,4 g	1,0 g	1,5 dl
Mellan	2,0 g (5 ml)	1,5 g	1,5 dl
Stark	6,0 g (10 ml)	4,0 g	1,5 dl

Tabell 1. Mängden färgpigment, hushållssoda och vatten som behövs för att färga 100 g bomull, lin eller silke.

Ämne	2,5 ml	5 ml	Dryga 5 ml	10 ml	25 ml	50 ml
Färgämne	1 g	2 g	5 g	6 g	15 g	30 g
Hushållssoda	1 g	2 g	5 g	6 g	15 g	30 g

Tabell 2. Omvandling mellan gram (g) och milliliter (ml) för färgpulvret och hushållssodan.

Målning av en bakgrund till ett landskap

Material:

- Grovsalt
- Sprayflaska
- Penslar

Arbetsgång:

1. Blanda till en blå färg enligt steg 2-5 (sidan 1).
2. Testa färgen på en provbit, den kan eventuellt behöva spädas med vatten.
3. Ta ditt tyg och **måla halva tyget** med färgen.
4. **Strö ut grovsalt över halva ytan i molnformer.** Saltet kommer att suga upp färgen där den läggs och tyget kommer att behålla sin ursprungliga färg.
5. **Torka** med en hårbås.
6. Blanda till en grön färg (blanda gult & grönt pigment) enligt steg 2-5.
7. Häll upp färgen på en sprayflaska.
8. **Täck för din himmel** med exempelvis gladpack.
9. **Spraya den gröna färgen** över den oövertäckta delen av tyget.
10. Genom att spraya olika mycket kan du få olika grader av grönhed.

Extratips:

- Prova att **måla på blött tyg**. Då kommer färgen att "blöda ut".
- Prova att lägga **stenciler** på tyget och spraya inuti dessa för att få fram mönster.
- Prova att **lägga löv eller metallbrickor på tyget** och spraya sedan. Vänta tills färgen torkat och ta bort föremålen som då avbildats på tyget.
- Om färgen är för tunn att måla med kan du tillsätta ett **förtjockningsmedel**. Manutex F 700 är en form av alger som fungerar bra. Ta drygt en tesked Manutex och lös upp i 4,5 msk hett vatten. Låt dra i 15 minuter under stundvis omrörning. Detta räcker till de 1,5 dl färg som fås ur Tabell 1.
- Klarare färger med "blödning" mellan olika färger kan fås genom att blanda urea (urinämne) i färgen (ca 20%).

Varning!

Kom ihåg att låta den färg du precis målat torka innan du applicerar en ny färg. Färgerna blandar sig inte utan lägger sig ovanpå varandra och risken är att allt bara ser brunt ut om du inte har tålamod att torka färgen.

Målning med Shiva Artist's Paintstiks

Shivas oljekritor är speciellt anpassade för att måla på tyg. Efter att färgen torkat och tyget strukits är färgen även beständig.

Material:

- Shiva Artist's Paintstiks i olika färger
- Målartejp/papperstejp
- Stencil

Arbetsgång:

1. Tejpa fast din tygbit på ett plant underlag med målartejp.
2. Lägg stencilen på tyget (fäst om du vill med en tejpbit).
3. Tillverka en palett genom att tejpa remsor av målar tejp något överlappande under varandra på t.ex. en papperstallrik.
4. Ta bort "skinnet" på den krita du ska använda genom att nypa eller dra med en pappershandduk. Alternativt får du vassa den med en kniv. Se till att kasta eller använda allt du tar bort – det färgar!
5. Gnid kritan mot paletten du skapade i steg 3 ovan för att få lös färgen.
6. Använd en pensel för att lägga färgen från paletten på tyget inuti stencilen.
7. Var extra noga när du målar stencilens kanter.
8. När du är färdig, låt bilden torka i 24 timmar.
9. Efter 24 timmar är bilden torr på ytan. Men, låt den torka tills all färg är torr. Det kan ta 3-5 dagar eller mer beroende på hur tjockt du målat.
10. Fixera färgen genom att styrka på motivet. Lägg bakplåtspapper emellan och under tyget som skydd. Använd temperatur för bomull (om det är materialet i ditt tyg).

Extratips:

- Använd flera färger! Färgerna blandas på paletten.
- Riv en oregelbunden kant i ett papper och använd den som stencil för att t.ex. skapa en illusion av trädtoppar.
- Använd papperstejp för att tejpa upp ett rutmönster på tyget och fyll i hålen med Shiva-kritorna
- Prova att lägga t.ex. ett metallnät eller något annat under tyget och gnid fram mönstret genom att måla med kritan på översidan av tyget.

”Batik” med vetesmet

Batikvax kan vara lite krångligt att hantera. Genom att istället använda en smet av vete fås ett liknande resultat men på ett lättare sätt.

Material:

- Vetemjöl
- Vatten
- Degskrapa
- Sprayflaska

Arbetsgång:

1. Blanda lika delar **vetemjöl och vatten** i en bunke. T.ex. 3 dl mjöl + 3 dl vatten.
2. Rör till en jämn smet **ungefär som våffelsmet** i konsistens. Exakta mängden mjöl/vatten är inte så noga.
3. Häll en lagom mängd smet på din tygbit och **bred ut smeten över tyget** med t.ex. en degskrapa. Smeten ska var någon millimeter tjock, det viktiga är att mjölet får chans att torka in i tygbiten.
4. Låt smeten **torka** in helt i tyget. Det kan ta någon timme eller några dagar.
5. **Knögl ihop** ditt torkade tyg så att smetskorpan krackelerar ordentligt. På så vis kommer färgen att kunna tränga in i tyget.
6. **Blanda till valfri färg** enligt steg 2-5 (sidan 1).
7. Häll upp färgen på sprayflaska och **spraya tyget** med den krackelerade smetskorpan på. Doppa INTE tyget i färgen.
8. Låt tyget **torka** riktigt ordentligt. Gärna över natten.
9. **Skrapa bort** så mycket du kan av veteskorpan.
10. **Skölj tyget** i kallt eller ljummet vatten för att bli av med överskotts-färgen.
11. **Tvätta och stryk (ingen ånga!)** ditt tyg för att fixera färgen.

Extratips:

- Spraya tyget i olika färger, t.ex. i ränder.
- Häll upp vetesmeten i en sprits och spritsa ut ett mönster på tyget. Varför inte något qviltmönster?
- Prova göra flera vetekrackeleringar efter varandra på samma tygbit och använd olika färger för varje gång!
- Prova pensla på färgen istället för att spraya ut den.